

VĚTNÁ SKLADBA

Nauka o stavbě věty = **syntax**

Základní pojmy: **výpověď**, **věta** (jednočlenná, dvojjčlenná), **větný ekvivalent**, **věta jednoduchá** (holá, rozvitá), **souvětí** (podřadné, souřadné)

Výpovědi rozumíme jakékoliv sdělení. Sdělení může mít formu větnou, nebo nevětnou.

Nevětná výpověď = **větný ekvivalent** (starší termín – věta jednočlenná neslovesná)

Věta – musí obsahovat přísudek (tvořený zpravidla slovesem v tvaru určitém)

Příklady:

Výpovědi ve formě věty	Nevětné výpovědi, tzv. větné ekvivalenty
<i>Prší.</i>	<i>Ach jo!</i>
<i>Vyhráli jsme!</i>	<i>Hurá!</i>
<i>Zavírejte dveře!</i>	<i>Zavírat!</i>
<i>Už jsem to pochopila.</i>	<i>Aha!</i>

Větné členy

- Základní větné členy:
 - **podmět**
 - **přísudek**
- Rozvíjející větné členy:
 - **předmět**
 - **příslůvečné určení**
 - **přívlástek**
 - **doplněk**

Obsahuje-li věta pouze základní skladební dvojici (podmět a přísudek), nebo jen přísudek, je to **věta holá**. Obsahuje-li věta alespoň jeden rozvíjející větný člen, je to **věta rozvitá**.

Příklady:

<i>Sněžilo.</i>	věta holá (jednočlenná)
<i>Hustě sněžilo.</i>	věty rozvité
<i>V noci hustě sněžilo.</i>	
<i>Celou noc hustě sněžilo.</i>	
<i>Přišla bouřka.</i>	věta holá (dvojjčlenná)
<i>Odpoledne přišla bouřka.</i>	věty rozvité
<i>Dnes odpoledne přišla silná bouřka.</i>	
<i>Dnes odpoledne přišla bouřka.</i>	

Věty jednočlenné a dvojjčlenné

Věta jednočlenná obsahuje pouze přísudek, nemá žádný podmět.

Příklady: *Prší. Mží. Venku to fouká. Mrzne. Sněží. Už svítá. Stmívá se. Je mi teplo. Bolí mě v krku.*

Věta dvojjčlenná obsahuje přísudek i podmět, tedy **základní skladební dvojici** (ZSD).

Příklady: *Fouká vítr. Padá sníh. Vychází slunce.*

Přísudek

Přísudek musí být obsažen v každé větě.

Druhy přísudku

- **slovesný**
- **jmenný**

Přísudek slovesný

- **jednoduchý**

Přísudek slovesný jednoduchý je tvořen kterýmkoliv určitým tvarem jednoho slovesa.

Příklady: *Spí už!* (rozk. zp.), *Spal jsi dobře?* (min. čas), *Kde budeš spát?* (bud. čas), *Byl bys býval spal až do oběda.* (podm. zp. min.)

- **složený**

Přísudek slovesný složený se skládá z tvarů dvou různých sloves, a to buď ze **způsobového** (modálního) **slovesa** v tvaru určitém a **infinitivu plnovýznamového slovesa**, nebo z **fázového slovesa** v určitém tvaru a **infinitivu plnovýznamového slovesa**.

Příklady:

- s modálním slovesem
Můžeš mi věřit. (moci v přít. čase + věřit)
Budu se muset učit. (muset v bud. čase + učit se)
Směl bych vás o něco požádat? (smět v podm. zp. + požádat)
Chtěli jsme se vrátit dříve. (chtít v min. čase + vrátit se)
Měla bys nejdřív napsat domácí úkoly. (mít v podm. zp.+ napsat)
- s fázovým slovesem
Zůstal stát. (zůstat v min. čase + stát)
Už přestává pršet. (přestávat v přít. čase + pršet)
Zítřej začnu cvičit. (začít v bud. čase + cvičit)
Začínám to chápat. (začínat v přít. čase + chápat)

V některých větách jsou slovesa jako *začít*, *přestat* aj. plnovýznamová, nepojí se s infinitivem, tvoří přísudek slovesný jednoduchý, např. *Představení začíná v 19h. Déšť ustal.*